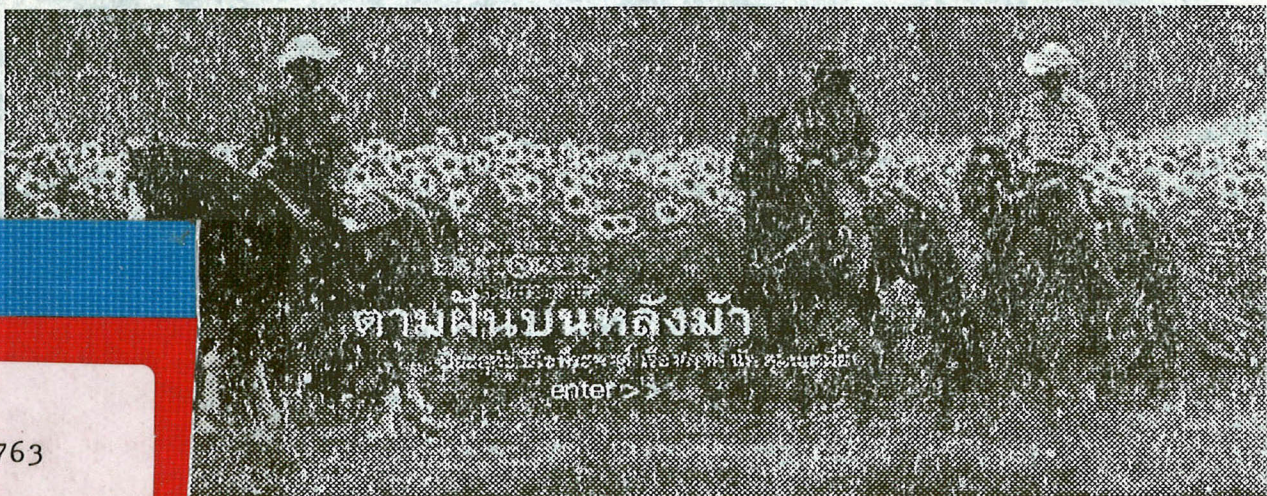

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

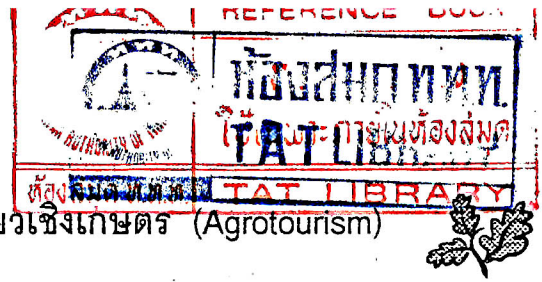
Agro

Tourism

อท
338.4763
รก

เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่อง "การท่องเที่ยวเชิงเกษตร"
เรียบเรียงโดย : จำไพพรรณ แก้วสุริยะ

เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่อง การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agrotourism)

โดย รุ่งไพพรรณ แก้วสุริยะ

การคิดค้นนำเอาทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในประเทศ จัดกิจกรรม จัดรูปแบบทางการท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความสนใจ และอยากเดินทางไปเที่ยว เพื่อขยายเส้นทางการท่องเที่ยว และสร้างรายได้กระจายสู่ท้องถิ่นสู่ผู้ประกอบการนั้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้แยกประเภททรัพยากรจัดกิจกรรม 9 กิจกรรม และได้นำเสนอเผยแพร่เป็น Amazing Thailand ประสบความสำเร็จเมื่อสองปีก่อนนั้น ความสำเร็จนี้ ททท. ยังถือแนวเดิมจัดกิจกรรมแต่เพิ่มคุณค่าและคุณภาพ (Value Added) ในแต่ละกิจกรรม เสริมเส้นทางการท่องเที่ยวให้เป็นกิจกรรมที่ยั่งยืน

กิจกรรมหนึ่งใน Amazing Thailand ก็คือ การเกษตรไทย หรือ Amazing Agricultural Heritage ซึ่งแบ่งเป็นกิจกรรมย่อย ๆ ได้แก่

1. การทำนา (Rice Cultivation) การทำนาปี การทำนาปรัง การทำนาหว่านน้ำตม การทำนาขั้นบันได พิพิธภัณฑชาข้าว ความรู้เรื่องข้าวสายพันธุ์ต่าง ๆ ประเพณีพิธีกรรมเกี่ยวกับข้าว วัฒนธรรมการกินข้าวไทย เป็นต้น

2. การทำสวนไม้ตัดดอก (Cutting Flowers) การทำสวนดอกไม้เพื่อตัดดอกขายทุกชนิด เช่น สวนกุหลาบ ฟาร์มกล้วยไม้ สวนไม้ดอกไม้ประดับนานาชนิด ไม้กระถางทุกประเภท รวมถึงไร่ทานตะวัน

3. การทำสวนผลไม้ (Horticulture) การทำสวนผลไม้ทุกประเภท รวมถึงการทำวนเกษตร การทำเกษตรแผนใหม่ การทำสวนสมรม รวมถึงการทำสวนยางพารา สวนไม้ สวนปาล์ม น้ำมัน

4. การทำสวนครัวสวนผัก (Vegetables) การปลูกพืชผักสวนครัวทุกประเภท รวมถึงการทำไร่ผัก ไร่ถั่ว ไร่ข้าวโพดข้าวฟ่าง ไร่พริกไทย เป็นต้น

5. การทำสวนสมุนไพร (Herbs) การปลูกพืชสมุนไพรนานาชนิด เพื่อใช้เป็นอาหารเสริมพืช ผักสวนครัวข้างบ้าน เพื่อใช้เป็นเครื่องดื่ม เพื่อใช้เป็นเครื่องสำอาง และเพื่อใช้ในการแพทย์แผนไทย

6. การทำฟาร์มปศุสัตว์ (Animal Farming) การเลี้ยงและขยายพันธุ์สัตว์เศรษฐกิจนานาชนิด อาทิ การเลี้ยงไหม การทำฟาร์มผึ้ง การทำฟาร์มปลา ทั้งปลาสวยงาม ปลาน้ำจืด ปลาน้ำกร่อย การทำฟาร์มมุก การเลี้ยงหอยแมลงภู่ หอยแครง หอยนางรม หอยตะโกรม ฟาร์มจระเข้ บางแห่งเพาะขยายพันธุ์สัตว์ป่าหายาก เช่น ฟาร์มนกยูง ฟาร์มไก่ฟ้า ฟาร์มกวาง รวมถึงสวนงูของสมาคมกาดไทยด้วย

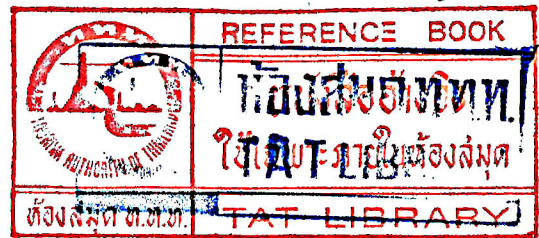
7. งานเทศกาลผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ (Festival) การจัดงานเพื่อส่งเสริมการขายผลิตผลทางการเกษตร เมื่อถึงฤดูที่พืชผลเหล่านั้นออกชุก อาทิ มหกรรมไม้ดอกไม้ประดับ งานเทศกาลลันจี้ งานเทศกาลลำไย งานเทศกาลกินปลา เป็นต้น

เมืองไทยเรานี้ นับเป็นแดนสวรรค์แห่งผลไม้เมืองร้อน (Paradise of Tropical Fruits) ที่เดียวเรามีผลไม้มากกว่า 200 ชนิด สลับกันออกตลอดปี เมื่อชนิดนั้นกำลังจะวายหรือหมดฤดูก็มีชนิดใหม่ ออกมาแทน เรามีทุเรียน เป็นผลไม้ที่ได้ฉายาว่าเป็น ราชาแห่งผลไม้ (King of Fruits) และมังคุดเป็นราชินีแห่งผลไม้ (Queen of Fruits) ผลไม้ให้คุณค่าเป็นทั้งอาหารเสริมและสมุนไพรต่อมนุษย์เราด้วย ปัจจุบันเกษตรกรไทยมีความสามารถพิเศษ รู้จักรู้จักต้นไม้ วางแผนการขายอย่างดี สามารถบำรุงให้ผลไม้ ออกนอกฤดู ผลิตออกสู่ตลาดกันตลอดปี เช่น มะม่วง เดียวนี้เรามีมะม่วงดิบทำน้ำพริก ทำน้ำปลารหวานกินกันตลอดปี มีมะม่วงสุก มีข้าวเหนียวมะม่วงกินตลอดปีด้วย หากคุณมีเวลาว่าง ลองนั่งนับดูสิคะว่า คุณรู้จักผลไม้ไทยกันกี่ชนิด แต่ละชนิดมีกี่สายพันธุ์ด้วย ตัวอย่าง ข้าว ที่เรากินเป็นอาหารหลักง่าย ๆ นี้แหละ

พืชพรรณผลผลิตจากฟาร์มจากสวนเกษตรทั้งหลายนั้น นับเป็นความสำเร็จของเกษตรกรที่เฝ้าบำรุงรักษาจนเก็บผลจำหน่ายได้ แต่เป็นความน่าสนใจอยากรู้ อยากเห็นของนักท่องเที่ยวต่างบ้านต่างเมืองว่า เกษตรกรทั้งหลายทำได้อย่างไร มีกลวิธี เทคนิคอะไรบ้าง อยากเข้าไปเที่ยวชมกันถึงสวนถึงฟาร์ม ถึงแหล่ง เพื่อเกิดความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น ได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ จากที่ไม่เคยรู้มาก่อน ที่พิเศษกว่านั้น หากได้ลองลิ้มชิมผลผลิตเหล่านั้นย่อมเกิดความสุข ความพอใจ ความประทับใจ และซื้อกลับบ้าน เพื่อนรัก คนนับถือด้วยแล้ว นับเป็นการเดินทางที่มีความทรงจำเลยทีเดียว

การเที่ยวสวนเกษตรในเมืองไทยนั้นมีมานานแล้ว ส่วนใหญ่เป็นการเที่ยวชมของเพื่อน ๆ ที่รู้จักมักคุ้น ไปดูความสำเร็จ ไปชื่นชมกับผลิตผลในไร่ ในสวน ในฟาร์ม เจ้าของกิจการ เจ้าของสวนให้การต้อนรับผู้ไปเยี่ยมเยือน นำชมกิจการ อธิบายให้ทราบถึงปัญหา การแก้ไขปัญหา การถนอมเลี้ยงดู จนกระทั่งได้รับความสำเร็จ และส่งออกไปขาย ในทำนองเดียวกันเจ้าของสวน เจ้าของฟาร์มก็จะมี ความภูมิใจที่มีคนต่างถิ่นต่างอาชีพมาสนใจ เขาเหล่านั้นยินดีที่จะต้อนรับ จากประสบการณ์ดิฉันอาจกล่าวได้ว่า บรรดาเกษตรกรนั้นเป็นคนมีอัธยาศัยไมตรีใจดีและใจเย็นด้วย

สวนเกษตร สวนผลไม้ นับเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวประเภทหนึ่งจัดว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เกษตรกรเป็นผู้สร้างขึ้น เรียกว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agrotourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรม สวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และสัตว์เลี้ยง เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จ และเพลิดเพลินในสวนเกษตร ได้ความรู้ ได้ประสบการณ์ใหม่ บนพื้นฐานความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกต่อการรักษา สภาพแวดล้อมของสถานที่แห่งนั้น

ผลจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร นับว่าเป็นการสร้างรายได้โดยตรงให้กับเกษตรกรผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ผลิต นักท่องเที่ยวเดินทางเที่ยวชมแล้ว ยังได้ซื้อผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่เกษตรกรได้จัดทำในอาชีพปกติ เช่น

1. สามารถจำหน่ายต้นอ่อน และเมล็ดพันธุ์ เพื่อนักท่องเที่ยวซื้อกลับไปทดลองปลูก หรือไม่บางคนอาจนำไปขยายอาชีพเสริมต่อ เป็นเกษตรกรใหม่เพิ่มขึ้น เป็นการสร้างงานสร้างอาชีพใหม่ได้
2. สามารถขายผลผลิตที่เก็บได้ส่งให้กับนักท่องเที่ยวโดยตรง ช่วยขยายตลาดขายปลีกและขายส่งให้กับเกษตรกรได้
3. ผลผลิตบางชนิดที่จำหน่ายสดไม่ทันสามารถแปรรูปเป็นผลผลิตอีกรูปแบบหนึ่ง จัดทำเป็นของแห้ง เป็นการถนอมอาหาร จำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว เป็นรายได้เพิ่มพูนจากเดิม
4. มีส่วนแนะนำสู่ทางธุรกิจการเกษตรเพิ่มขึ้น นักท่องเที่ยวและเกษตรกรที่ได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด สามารถช่วยขยายผลจากการทำการเกษตรต่อไปทางธุรกิจอื่น ๆ ได้อีก นับเป็นการสร้างงานสร้างอาชีพเพิ่มขึ้น อาทิ การทำธุรกิจผลไม้สดกับเครื่องจักสาน เครื่องบรรจุภัณฑ์ เป็นต้น
5. การจัดการท่องเที่ยวแวะพัก ชมสวนเกษตร ยังทำให้เพื่อนบ้านสามารถขายสินค้า ทั้งจากสวนเกษตร และสินค้าจำพวกอาหาร เครื่องดื่มได้เพิ่มขึ้น

สวนเกษตรและสวนผลไม้ นับเป็นสถานที่ที่มีความอ่อนไหว เปราะบาง หากได้รับความกระทบกระเทือน หรือผลกระทบจากการขาดความระมัดระวังแล้ว ย่อมทำให้เกิดความเสียหาย ต้นไม้ตายจากการตัดเชื้อ หรือสัตว์ตัวเล็ก ๆ อาจติดเชื้อเกิดโรคราบาดและตายลงได้ เรื่องนี้มีช่อก้าวโดยไม่มีเหตุผล ความเสียหายของสวนผลไม้ที่เกิดจากการรับบริการนักท่องเที่ยวที่ไม่รู้วิธีการเที่ยวที่ต้นนั้นประการหนึ่งคือ นักท่องเที่ยวที่ไม่รู้วิธีการเที่ยวสวนที่ดี เข้าไปเด็ด หัก เอาผลไม้จากต้น ทำให้กิ่งก้านต้นไม้ฉีกหักเกิดรอยแผล อาจมีเชื้อราเข้าไปทำให้ลำต้นกิ่งเน่าตายได้ ประการที่สอง บางคนที่ไม่รู้เรื่องผลอ่อนแก่ ไปหักเอามาแล้วทิ้ง ทำให้เจ้าของสวนขายไม่ได้เกิดความเสียหาย

ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agrotourism) จึงต้องมีการบริหารจัดการที่ดี คือเจ้าของสวนผู้จัดนำเที่ยวรวมถึงมัคคุเทศก์และนักท่องเที่ยว บุคคลทั้ง 3 กลุ่มที่เกี่ยวข้องกันต่างกลุ่มจะต้องรู้วิธีการจัดการอย่างมีระบบทีเดียว

เริ่มต้นจากเจ้าของสวนหรือกลุ่มเกษตรกร ผู้ดำเนินการ ตัดสินใจว่าจะจัดสวนหนึ่งของสวนเป็นสถานที่บริการท่องเที่ยวสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ครั้งละ 1 รถบัส 30-35 คน กำหนดเส้นทางเดินชมสวนแบบเป็นวงรอบหรือวงกลมดีกว่า เพื่อป้องกันนักท่องเที่ยวเดินซ้ำย้ำทาง มีจุดสาธิตการเก็บผลเพื่อให้ได้รู้ได้เห็นกับตา จนกระทั่งเก็บผลออกสู่ตลาดได้ มีจุดแบ่งผลไม้ให้ลองชิมและมุมจำหน่าย (เช่นเดียวกับร้านขายของที่ระลึก)

สวนบางแห่งมีแปลงสาธิตไว้เพื่อรองรับบริการนำเที่ยวโดยเฉพาะกันไว้ต่างหากจากสวนผลไม้ที่เก็บออกสู่ตลาด ตัวอย่างการจัดการเจ้าของที่ดินนั้น คือ ที่ไร่ บี.เอ็น. อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

บุคลากรกลุ่มที่สอง คือ เจ้าหน้าที่บริษัทนำเที่ยวรวมถึงมัคคุเทศก์นำชมจะต้องมีความรอบรู้ถึงการทำสวนผลไม้แต่ละชนิด ประดุจผู้แทนเจ้าของสวนเชี่ยวชาญ เพื่อตอบข้อมูลนำชมสิ่งที่จะต้องรอบรู้มากกว่าเจ้าของสวนก็ต้องรู้ใจว่า ทำหน้าที่เหมือนคนกลาง ที่รู้เขา รู้เรา และรู้ว่าสิ่งใดที่ควรปฏิบัติ สิ่งใดที่ไม่ควรปฏิบัติเมื่อไปเที่ยวสวนอีกด้วย

วิธีปฏิบัติที่ถูกต้องนั้น เมื่อมีนักท่องเที่ยวจะซื้อรายการนำเที่ยวแล้ว ทัวร์ โอปะเรเตอร์จะต้องอธิบายวิธีเตรียมตัวเที่ยวสวนให้นักท่องเที่ยวทราบด้วยทั้งข้อห้ามข้อควรปฏิบัติ เพื่อนักท่องเที่ยวจะได้เตรียมตัวเตรียมใจ นอกจากนั้นต้องเสนอข้อควรคิดพิจารณาเมื่อเที่ยวสวนแล้ว นักท่องเที่ยวจะรอบรู้อะไร เพลิดเพลินชมพรรณไม้ ชิม ลิ้มรสผลไม้อร่อยอย่างไร มีเอกสารแนะนำ การเตรียมตัวเดินทาง เตรียมอุปกรณ์ของใช้เดินทาง เพราะสภาพสวนบางแห่งมีการจัดการต่างกัน บางแห่งเป็นพื้นราบกว้าง บางแห่งยกเป็นร่องมีคูน้ำล้อมรอบ

รายการนำเที่ยวเกษตรสัญจรแต่ละแห่ง ใช้เวลานำชมต่างกัน บางแห่งใช้เวลาน้อยเพียง 1.30 ชั่วโมง หรือบางแห่งนานถึง 2.30 ชั่วโมง บางแห่งมีรายการแวะรับประทานอาหารในสวนด้วย ซึ่งควรแนะนำให้เจ้าของสวนบริการอาหารตามแบบท้องถิ่น บริการอาหารกลางวันหรือของว่างแบบบุปเฟ่ต์หรืออาหารกล่องก็แล้วแต่สะดวก รายการอาหารควรเป็นอาหารตำรับชาวสวนนี้แหละ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงบรรยากาศพื้นถิ่น

การบริการอาหารและชิมผลไม้ในสวนจะต้องมีระบบกำจัดขยะสดหรือขยะเปียกในส่วนที่เป็นเปลือกผลไม้ด้วย หากไม่เช่นนั้นแล้ว ย่อมเป็นสาเหตุหนึ่งให้เกิดมีแมลงวันชุกชุม

สวนบุคลากรกลุ่มที่สาม คือ นักท่องเที่ยว ไม่เพียงแต่มีการเตรียมตัวเดินทาง เตรียมอุปกรณ์ของใช้พร้อม มีความสนใจใฝ่รู้แล้ว ยังต้องรอบรู้วิธีการปฏิบัติตัวเมื่อคราวจะเที่ยวสวนด้วย สิ่งหนึ่งคือ ต้องไม่เบียดเบียนทั้งเจ้าของสวนและต้นไม้เช่นกัน อาทิ เมื่อเห็นผลไม้ออกลูกสะพรั่งอยู่บนต้น ก็ควรจะหามุมถ่ายรูปให้สวยงาม ไม่ควรใช้มือแตะ จับ เด็ด หากเป็นต้นที่เจ้าของสวนอนุญาตให้เก็บเอาได้ ก็ควรใช้กรรไกรตัดออกมาตามอย่างที่เขาสาธิตให้ชม เพื่อไม่ให้กิ่งบอบช้ำ แม้การถ่ายรูปก็เช่นกันต้องระวังมิให้เหยียบหรือเบียดกิ่งจนต้นหักเสียหายได้

โอกาสดีบางคนจะอาจได้ชิมผลไม้จากต้นแล้วควรเก็บเปลือกทิ้งถึงขยะในส่วนที่เจ้าของจัดวางไว้ให้ไม่ควรปาทิ้งใต้ต้นไม้ เพราะเปลือกผลไม้จะเน่าจะเป็นบ่อเกิดแห่งเชื้อโรคทำลายต้นไม้ได้

อนึ่ง รายงานนำเที่ยวเกษตรสัญจร (Agrotour) นี้ มิใช่เพียงแต่เป็นรายงานเที่ยวสวนผลไม้
อย่างเดียว แต่ยังรวมถึงสวนไม้ตัดดอก ไม้ดอกไม้ประดับ สวนสมุนไพร รวมถึงวนเกษตร ไร่
สวนผสม บ่อกึ่ง ฟาร์มปลา และฟาร์มโคนมด้วย

สวนไม้ตัดดอกที่นิยมเที่ยวชม ได้แก่ สวนกุหลาบ สำหรับทุ่งทานตะวัน พืชไร่เศรษฐกิจที่มี
ความสวยงามเหมือนสวนดอกไม้ก็ควรปฏิบัติเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักท่องเที่ยวที่เข้าไป
ชื่นชม ความงามของทุ่งดอกไม้แล้ว ควรเก็บเอามาเพียงภาพถ่ายและความประทับใจความชื่นใจ
เท่านั้น การชื่นชมทุ่งดอกไม้ ควรถ่ายภาพในมุมที่สวยงาม ไม่ควรเบียดเหยียบลงในแปลง เพราะจะทำ
ให้ต้นไม้หักได้ และที่ไม่ควรอย่างยิ่งคือ แบนใบหน้าถ่ายคู่กับดอกไม้ เพราะจะเป็นสิ่งเปรียบเทียบได้ว่า
ใบหน้าสดใสของคุณนั้นไม่มีทางที่จะสวยงามและสดชื่นเท่าดอกไม้ชนิดไหนได้เลย อย่าเอาสิ่งที่เป็น
ธรรมชาติแท้ ๆ ที่โลกสร้างขึ้นมีความสวยงามสดชื่นเทียบกับใบหน้าของคนเราที่แต่งแต้มด้วยเครื่อง
สำอางและผสมผสานกับกิเลสทั้งปวงเลย เทียบกันไม่ได้หรอก

แหล่งท่องเที่ยวเกษตรสัญจรนั้น มีอยู่ทั่วประเทศ ช่วงที่ท่องเที่ยวกันนั้น มีผลไม้ออกชุก สถานที่นั้นก็
จะเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่สนใจเดินทางมาเที่ยวรายการนี้ก็จะได้เห็น
วิถีชีวิตของเกษตรกรแต่ละสาขา ได้รู้ถึงวิถีปลูก การบำรุงรักษา การตัดเก็บ และการจัดส่งผลไม้ออกไป
และผลิตภัณฑ์ในสวนในไร่ส่งขายทั้งในประเทศและต่างประเทศทั่วโลก รายการนี้สามารถจัดนำชมได้
ทั้งสวนเกษตรที่เป็นของหน่วยงานราชการ อาทิ แปลงนาสาธิตในจังหวัดต่าง ๆ สวนเพาะ และขยาย
พันธุ์กล้าไม้สถานีเกษตรหลวง และโครงการศึกษาเกษตรแผนใหม่ตามพระราชดำริ สวนเอกชน
วนเกษตรที่ประสบความสำเร็จ เป็นต้น แต่ละแห่งนั้นยินดีอนุญาตให้นักท่องเที่ยวเข้าชมด้วย ก่อน
เดินทางควรติดต่อล่วงหน้าเพื่อให้มีการเตรียมตัวการจัดบริการอำนวยความสะดวกได้

การบริหารจัดการ วิธีการจัดนำเที่ยว และการเตรียมของนักท่องเที่ยว ทั้งสามกลุ่ม สามมูม
มองนั้น นับเป็นส่วนสำคัญของการจัดนำเที่ยวแบบเกษตรสัญจร หากทั้งสามกลุ่มมี วิธีการจัดระเบียบ
ที่ดีแล้ว ย่อมเป็นผลให้มีการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนได้

แนวทางบริหารจัดการเจ้าของสวน

1. จัดเตรียมสถานที่นำชม ควรเป็นเส้นทางวงรอบ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เห็นจริง
2. หากมีมุมสาธิตได้ ควรจัดเจ้าหน้าที่เตรียมสาธิตให้ชม
3. มีมัคคุเทศก์นำชมสวน สามารถอธิบายได้ดีเท่ากับ หรือดีกว่าเจ้าของสวน (มีเกร็ดความ
รู้มีการเปรียบเทียบ)

4. จัดมุมสถานที่พักผ่อนจัดมุมบริการอาหารและเครื่องดื่ม (จำหน่าย อาจขอใช้เพื่อนบ้าน บริการแทน เพื่อกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น) มุมนี้จำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์สินค้าของที่ระลึก ด้วย ทั้งของในสวนและของเพื่อนบ้านใกล้เคียง พร้อมทั้งติดราคาให้ชัดเจน
5. จัดเตรียมอุปกรณ์ที่หิ้งขยะ แยกเปียก/แห้ง
6. มีการจัดห้องสุขาที่สะอาด (อาจมีกล่องรับเงินบริการ เพื่อให้ผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลได้รับผลประโยชน์)

แนวทางบริหารจัดการผู้ประกอบการนำเที่ยว และมัคคุเทศก์

1. ต้องรอบรู้สถานที่/สวน/แห่งนั้นอย่างละเอียด เพื่อให้ข้อมูลการตัดสินใจและการเตรียมตัวแก่นักท่องเที่ยวได้
2. รู้ข้อควรปฏิบัติและข้อห้าม การเที่ยวสวนเกษตรฯ และถ่ายทอดให้กับนักท่องเที่ยวมีความเข้าใจก่อนเดินทาง
3. หลังจากนำชมแล้วควรหาเวลาให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นสัก 15-20 นาที ระหว่างการเดินทางกลับ หรือเป็นการประเมินผลการชมสวนนั้น ๆ เพื่อนำไปปรับปรุงได้

แนวทางการเตรียมตัวไปเกษตรสัญจร

1. เป็นผู้ที่สนใจการทำสวนเกษตรแต่ละสาขาที่จะไปชม
2. มีการเตรียมตัวเดินทางและเตรียมอุปกรณ์ของที่ใช้พร้อม ตามที่ผู้จัดรายการแนะนำ
3. หากมีความชอบถ่ายภาพเป็นที่ระลึกแล้ว ควรเตรียมกล้องและฟิล์มไปให้มากพอเหลือใช้ ดีกว่าไม่พอ
4. ปฏิบัติตามข้อแนะนำและข้อห้ามของแต่ละสถานที่ เพราะต้นไม้และธรรมชาติรอบด้านนั้นมีความอ่อนไหวและเปราะบาง มีโอกาสติดเชื้อโรคจากผู้ที่ไปเยือนได้ ในทำนองเดียวกันหากนักท่องเที่ยวบางคนมีภูมิแพ้ต่อยาฆ่าแมลงง่าย ก็ต้องระมัดระวังเช่นกัน บางครั้งที่เจ้าของสวนฉีดยาป้องกันแมลงและเชื้อราที่สามารถทำลายต้นไม้ได้
5. มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อม เพื่อให้สถานที่ท่องเที่ยวที่ไปเยือน มีสภาพแวดล้อมที่ดี สะอาด และสวยงาม

